

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Чень Чень «Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дисертаційної роботи

Процеси модернізації системи вищої освіти України обумовлені інтеграцією в світовий освітній простір. Ключового значення у трансформаційних змінах набуває компетентнісна парадигма, що визначає сенс освітнього процесу від початкової, середньої освіти до вищої. У контексті зазначеного є актуальною проблема якості підготовки майбутніх учителів, здатних застосовувати інноваційні технології, цікаво та нестандартно презентувати інформацію школярам. Відповідні вимоги унормовані Законами України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепцією «Нова українська школа» (2016 р.).

Однією з сучасних тенденцій, яка визначає рівень фахової компетентності вчителя в Україні і зарубіжних країнах є сформованість комплексу умінь, що виходять за межі однієї предметної галузі знань і проявляються в здатності цілісно мислити, виявляти закономірності в складних об'єктах, кваліфіковано будувати та імплементувати комунікаційні стратегії, презентувати цікаві та корисні ідеї.

Отже, важливою здатністю фахівця є сформовані уміння, які дають змогу вільно орієнтуватися у відкритому інформаційному просторі, діяти в ситуації невизначеності, відокремлювати головне від другорядного, створювати креативні повідомлення, проекти, презентації з метою заохочення суб'єктів навчання до конкретної діяльності у межах пропонованої концепції.

Зазначене актуалізує розробку трансдисциплінарної стратегії та міждисциплінарних досліджень, усвідомлення атрибутивної функції

презентацій в цих умовах, інформатизації освіти та технологізації засобів створення мультимедійного продукту, формування у студентів комунікативно-технологічної компетентності з підготовки різних презентацій.

Міждисциплінарність та побудова трансдисциплінарних схем є актуальною проблемою й фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, де міждисциплінарні зв'язки відтворюють інтегративні відносини між різними дисциплінами та втілюються у змісті, методах і формах освітнього процесу. Це вказує на вже існуючий розгляд питань фахової підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти з точки зору переосмислення викладання дисципліни «Музичне мистецтво» в середній школі, виявлення нових форм реалізації інтегрованого підходу до інструментально-виконавської та вербальної презентації музичних творів; оптимізації презентацій, як виду педагогічної діяльності, що включає мовно-інформаційний та інтерпретаційно-виконавський аспекти.

У фортепіанній педагогіці останнім часом активізуються дослідження щодо розробки методичного забезпечення інтерпретаційних умінь, що забезпечують подолання випадкової інтерпретації творів та забезпечують ефективність роботи над втіленням у звуках художньо-образної інформації.

Разом із тим, питання методичного забезпечення формування презентаційних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва поки що залишаються поза увагою вчених.

Ступінь обґрунтованості наукових положень на висновків

Високий ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, результатів та висновків дослідження Чень Чень має підтвердження в глибині методологічного аналізу, концептуальних положень, теоретичної бази дослідження та його полікультурної спрямованості; міждисциплінарним та трансдисциплінарним підходом до пошуку вирішення актуальних освітніх та специфічних музично-творчих і виконавських проблем, що базуються на

засадничих наукових положеннях та теоретичних висновках з філософії, психології, педагогіки, риторики, мистецтвознавства, музикознавства.

Підтвердженням отриманих результатів і зроблених висновків слугують логічні та послідовні дослідницькі процедури, що свідчать про збалансоване поєднання теоретичного узагальнення й практичного досвіду власної педагогічної та творчої виконавсько-презентаційної діяльності автора дисертації; застосування комплексу теоретичних, емпіричних та математичних статистичних методів. Науковий апарат дисертації (об'єкт, предмет, мета, завдання, наукова новизна, практична значущість) сформульовані грамотно та кваліфіковано. Новизна дослідження є безперечною, оскільки досліджуваний феномен – презентаційні уміння майбутніх учителів музичного мистецтва – є логічним продовженням і результатом всіх їх фахових здобутків, системним проявом усвідомлених вербально-інформаційних та інтерпретаційно-виконавських дій, що спрямовані на узагальнення художньої інформації та естетичних переконань з метою спонукання до власного осмислення музично-художніх образів як особливої форми пізнання дійсності та передачі його специфіки школярам на науково-практичних педагогічних і методичних засадах опанування музичного мистецтва. В роботі простежується чітка відповідність всіх складових процесу відбудови дослідницького процесу від моделювання, визначення відповідних педагогічних умов, розробки критеріїв оцінки рівнів сформованості обраного феномена до статистичної перевірки отриманих результатів.

Структура дисертації є чіткою. Переконалива і логіка її розгортання від аналізу та узагальнення методологічних засад дослідження, обґрунтування ключового поняття, «презентаційні уміння майбутніх учителів музичного мистецтва», визначення теоретичної моделі формування розробленої системи відповідних презентаційних груп умінь: самоорганізаційних, стратегічних, процесуальних та рефлексивних (с. 78). З метою досягнення сформованості означених умінь дисертантка доводить доцільність аксіологічного,

компетентнісного, культурологічного, розумово-діяльнісного та текстоцентричного наукових підходів, а також обґрунтовує авторську методику формування презентаційних умінь, які структуровані комплексом з продукційно-мотиваційного, жанрово-інформаційного, трансфесійно-діяльнісного та інтроспекційно-особистісного компонентів. Ефективність запропонованої методики дисертантка доводить на експериментальному рівні.

Чень Чень було сформульовано п'ять завдань, розв'язання яких спрямовано на досягнення мети дослідження, що полягала у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки.

У ході вирішення *першого завдання*, що полягало у виявленні специфіки презентаційних умінь у сучасному науковому дискурсі, Чень Чень розкриває сутність презентаційних умінь та транслює основні їх змістові характеристики на зміст діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Специфіку застосування презентаційних умінь автор розкриває з урахуванням виявлених розбіжностей між цілями й засобами досягнення успішності в реалізації презентаційного повідомлення в різних сферах діяльності людини. Специфічні особливості функціонування презентаційних умінь автор розкриває в залежності від соціальних факторів, які актуалізують необхідність формування презентаційних умінь в освітній діяльності вчителя музичного мистецтва. Не залишає без наукової уваги і висунуті стейкхолдерами вимоги до сучасного фахівця, за якими має удосконалюватись підготовка майбутніх фахівців, а також посилюватись позитивна динаміка зростання показників якості вищої освіти в педагогічних університетах, це – так звані *soft skills* (якості або гнучкі вміння). Тому, визначаючи основні характеристики презентаційних умінь майбутнього фахівця, автор слушно звернула увагу на основні складові презентаційної

компетентності – інформаційна та комунікативна, які складають зміст соціального типу компетентностей.

На шляху модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців в Україні, як і в усьому світі, Чень Чень висуває необхідність враховувати транспрофесіоналізм. Зауважимо, що дисертантка дослідила, що в цю групу входять педагоги разом з медіаторами, менторами стартапів, тьюторами та ін. Важливим фактором, що визначає специфіку презентаційних умінь є глибокі особистісні соціально-психологічні зміни, що змушує людину занурюватись у нові форми соціальної взаємодії – віртуальні комунікації в мережі Інтернет. Аналіз дисертанткою широкого галузевого спектру наукової літератури уможливив виокремити типи, види презентацій тощо.

Зауважимо, що автор надає в презентації перевагу такому текстовому повідомленню, що, як слушно зауважується, повинно викликати емоцію та спонукати до дії. Натомість мало уваги приділено з'ясуванню емоційного впливу музичного виконавства, яке застосовується в перебігу дослідження, не сфокусовано наукову увагу саме на цьому аспекті презентаційного процесу.

У дослідженні уточнено сутність поняття «презентаційні вміння» в контексті психолого-педагогічної парадигми та запропонована трансформація його сутності на специфічно-музичну фахову діяльність учителя музичного мистецтва.

Заслуговує на увагу і розв'язання *другого завдання*, яке полягало у з'ясуванні змісту та структурних компонентів презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

Виявлено, що в галузі музично-педагогічної освіти презентаційні вміння розглядаються українськими вченими в різних контекстах, таких як: більш загальна категорія порівняно з комунікативними вміннями; процес спілкування з мистецтвом; мультимедійна трансляція. У науковій літературі презентаційні вміння визначаються як інтегративні вміння, до складу яких входять комунікативні, організаторські, проєктувальні, прогностичні та ін.

Визначено феномен «презентаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва» як систему усвідомлених, цілеспрямованих вербально-інформаційних та інтерпретаційно-виконавських дій, спрямованих на узагальнення художньої інформації в процесі публічної промови з метою формування їхніх естетичних переконань та спонукання до осмислення музично-художніх образів як особливої форми пізнання дійсності.

Звертаємо увагу на виявлення дисертанткою і низки негативних причин, що здатні гальмувати актуалізацію презентаційної діяльності фахівця, у тому числі і майбутнього вчителя музичного мистецтва, а саме: недостатній контакт з аудиторією; перевантаження інформацією; недоліки в плануванні й підготовці (неструктурований зміст, неефективне використання наочних засобів, невиявленість рівня підготовленості до сприйняття аудиторії).

У змісті презентаційної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва розкрито сутність груп презентаційних умінь. *Самоорганізаційні*, спонукають аудиторію до бажаних дій; позитивно впливають на самоналаштування на публічний виклад художньо-вербальної інформації та виконавської інтерпретації змісту музичного тексту, ін.); *стратегічні* – розкривають логіку викладу, структуру й особливості трансляції презентації; оптимізацію мовного ресурсу з урахуванням умов комунікативної ситуації; *процесуальні* – сприяють налагодженню контролю, концентрації уваги аудиторії та ступеня її залучення до сприйняття мовної, візуальної, музичної та іншої інформації, умінню відстоювати власних переконань, знаходити зв'язки з іншими науками й галузями знань; створювати емоційний фон у межах заданої теми, представляти музичний твір у «живому» виконанні; *рефлексивні*, які забезпечують володіння технологією оцінювання міри збігу реального й очікуваного результатів; аналіз доцільності проведення художньо-мовного акту, інші.

Заслуговує на увагу розкриття дисертанткою компонентної структури, яка містить презентаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва,

та включає: *продуційно-мотиваційний* компонент, який визначає спрямованість мотивації студентів на осмислення актуальності формування презентаційних умінь, їх самомотивацію на запланований результат і освоєння методики проведення презентацій; *жанрово-інформаційний* компонент, що містить альтернативно-текстову, стратегічно-сміслову та експресивно-інтонаційну складові; *трансфесійно-діяльнісний*, який виражається в орієнтації на реалізацію широкого спектру видів діяльності та готовності до освоєння різноманітних професійних функцій; *інтроспекційно-особистісний* компонент, спрямований на ініціацію смислоутворення презентованого тексту, виявлення особистісного смислу, ставлення слухачів до інформаційного повідомлення.

Зауважимо, як позитивний, результат теоретичного усвідомлення автором змісту та компонентної будови презентаційних умінь у тому, що конкретизовано співвідношення кожного компонента з певною групою виділених умінь. Так, продуційно-мотиваційний компонент узагальнює блок самоорганізаційних умінь, жанрово-інформаційний включає стратегічні вміння, трансфесійно-діяльнісний інкорпорує до свого складу процесуальні вміння, інтроспекційно-особистісний сполучає рефлексивні вміння.

Заслуговує схвальної оцінки розв'язання *третьої задачі*, спрямованої на обґрунтування методологічних та методичних засад формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

В основу методичної розробки дисертанткою покладені аксіологічний, який розкриває цінності та розкриває значення і сутність презентаційної діяльності; компетентнісний, що передбачає спрямованість музичної освіти на розвиток системного комплексу умінь, способів трансформаційної діяльності, яким є презентація. Оригінальним та неоднозначним видається нам текстоцентричний науковий підхід. У його межах реалізуються дуальні текстові смисли відповідних умінь а саме: висловлювати мовні конструкції, переконувати слухачів у правильності своїх міркувань, а також презентувати

приклади музичної мови, відтворювати різні інтонаційні смисли фортепіанних творів, які застосовуються для виконання на музичному інструменті. Культурологічний науковий підхід зумовлює усвідомлення студентами всіх рівнів освоєння художнього стилю: історичного, національного, композиторського, виконавського тощо та різних жанрів; розумово-діяльнісний – слугує ресурсом формування мовної (в широкому розумінні цього слова) компетентності майбутніх фахівців та синтезу словесно-логічного, образно-логічного та абстрактно-логічного художнього мислення.

У дослідженні обґрунтовано низку педагогічних принципів формування презентаційних умінь учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. Схвальним результатом наукової творчості дисертантки є винайдення безпосередньої змістової взаємозалежності принципів позицій та наукових підходів. Так аксіологічному підходу відповідає принципи ініціації уваги, синкретичності розвиваючого навчання, суб'єктної взаємодії в процесі організації музично-творчої діяльності на основі співпраці. Текстцентричному підходу відповідають такі принципи: структурно-текстовий, «перешкодостійкості інформації» «істинності інформаційного повідомлення мовного етикету, ввічливості та діалогу. Розумово-діяльнісний підхід включає принципи розмірковування, інтроспекції, метапредметного навчання, транспрофесійності. Стосовно культурологічного підходу відмітимо впровадження принципів інтонаційно-стильової семантики; розуміння мовних значень та оцінки виразності мови; аналізу художнього твору, голографічного навчання; «ретроспективного аналізу життєвого досвіду», «принцип раціональної фундаментальності». Відмічаючи конкретно логічну єдність теоретико-методичних підходів та розкритих принципів, у той же час зауважимо, що навіть добре структурована система великої кількості застосованих принципів ускладнює сприйняття фактичного розгортання дослідження.

Необхідно відмітити, що не дивлячись на відсутність окремого завдання, спрямованого на визначення педагогічних умов та відповідної методичної системи завдання, в дисертації розкриті методичні засади формування презентаційних умінь майбутніх фахівців. Зауважимо, що візитівкою даної роботи вже можна називати логічне структурування взаємозалежних складових всього науково-дослідницького комплексу. Обрані педагогічні умови формування презентаційних умінь у процесі фортепіанної підготовки (орієнтація на самостійне визначення цільового змісту презентації на основі стратегічно обумовленої взаємодії зі слухачами; спонукання до пошуку власних вирішень, щодо підготовки й оприлюднення сценарію художньої презентації; створення розвивального, художньо-освітнього середовища в процесі навчання на основі інформаційно-інтеграційного контексту та тематичної єдності презентації) безпосередньо співвідносяться з застосуванням відповідних методів. Так, упровадження першої педагогічної умови передбачало реалізацію *методів* проекту, аналізу конкретних ситуацій, комунікативного впливу та переконання, логічної та емоційної аргументації, імітаційний тренінг. Реалізація другої умови забезпечувалася в освітньому процесі низкою педагогічних *методів* словесної інтерпретації, комунікативної стратегії, істинності інформаційного повідомлення й доказовості, багатовимірності змісту інформації. Третя педагогічна умова реалізована уведенням до експериментальної роботи *методів*: аналітичної інтроспекції, векторної взаємодії, орієнтації на сукцесивний і симультанний способи сприйняття інформації, організації смислотворчості та вольового включення.

Розв'язання *четвертого завдання* вимагало від дисертантки визначити критерії та показники оцінювання рівнів сформованості презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. В ході дослідження дисертанткою було розроблено низку критеріїв оцінювання досліджуваного феномена, а саме: перший, *мотиваційно-комунікативний* критерій (показники: ступінь здатності до

контактовстановлюючої взаємодії; рівень активності в ході виконання інформаційно-пошукових та музично-інтерпретаційних імпровізаційних завдань; міра власного прагнення щодо самостійного досягнення результату розв'язання завдання інформативно-пізнавального характеру). Другий, *структурно-мовний* критерій оцінки (показники: якість володіння вміннями вибудовування вербальної композиції; ступінь осмисленості у виборі мовної тактики; рівень володіння мовним етикетом). Третій, *функціонально-діяльнісний* критерій оцінювання (показники: обсяг теоретичних знань і практичних умінь щодо виконання завдань презентації; ступінь відповідності методичної варіативності загальним освітнім завданням; міра здатності до ініціювання діалогу в процесі презентаційного акту). Четвертий, *рефлексивно-конструктивний* критерій (показники: рівень адекватної відповідності в оцінюванні власної діяльності; ефективність використання корекційних прийомів на основі здійснення самоспостереження в процесі презентаційної діяльності; рівень сформованості вольових якостей).

У тексті дисертації розкрито констатувальний етап експерименту, який передбачав попередню пошукову роботу в університетах з метою визначення сформованості презентаційних умінь студентів на заняттях з основного музичного інструменту (фортепіано) та концертмейстерського класу, та став узагальненням педагогічного досвіду дисертантки. Окремий підрозділ представляє низку діагностичних процедур (надання чотирибальної шкали оцінювання, методичний комплекс); хід та результати анкетування, педагогічне спостереження, виконання завдань відповідної спрямованості; обробки отриманих даних і визначення кількісних показників сформованості презентаційних умінь загальної кількості студентів зазначених педагогічних закладів вищої освіти. Значна кількість досліджуваних студентів надала можливість встановити реальний стан сформованості діагностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

Для достовірності отриманих результатів констатуючого експерименту автором застосовувався великий масив спеціально розроблених питань. Серед

застосованих методів привертають увагу спеціальні методи діагностики, інтерпретація даних, отриманих в ході застосування різних діагностичних процедур. З'ясувати реальний стан сформованості презентаційних умінь у студентів музичних спеціальностей, ураховуючи результати педагогічного спостереження, відповідно до встановлених критеріїв та їх діагностичних показників, допомогли «Опитувальник для визначення джерел мотивації» Джона Барбуто та Річарда Сколла; створення фрагментів презентацій; вербальні інтерпретації музичного твору; «Завдання у формі дискурсу»; тестування емоційного інтелекту на основі методики Н. Холла та ін. Усвідомлюючи наукову цінність педагогічної діагностики наявності та якості презентаційних умінь майбутніх фахівців, зауважимо, що Чень Чень знайшла необхідне методичне забезпечення діагностичного процесу, про що свідчать виявлені, узагальнені та представлені характеристики рівнів сформованості обраного феномена.

П'яте завдання присвячене експериментальній перевірці ефективності запропонованої методики формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

У ході експериментальної роботи підтверджено ефективність запровадженої методики, особливо дієвими та виправданими були такі методи: метод переконання з підключенням методу доказової аргументації на основі «закону достатньої підстави» (за Г.-В. Лейбніцем); метод розхитування припущення в контексті презентаційної діяльності, що передбачав складання плану інформаційного повідомлення на теми, які спочатку припускають і провокують велику кількість полярних точок зору; метод аналізу конкретних ситуацій, що уможливив актуалізацію таких завдань, як: ознайомлення студентів з алгоритмом вирішення реальних практичних ситуацій на підготовчому етапі, формування навички відокремлення важливого від другорядного під час відбору художньо-інформативного матеріалу, визначення мети та структури презентації; моделювання ситуації створення тексту презентації процесуального й

результативного характеру, а також варіантів вербалізації слухового уявлення звукової інтерпретації музичного твору; демонстрація багатозначності можливих рішень у процесі визначення змістової логіки інформаційного насичення презентаційного проекту, форм та засобів його демонстрації та ін.; метод презентаційної стратегії, який свідчить про наявність планування дій презентатора, зворотного зв'язку та їх спрямованість на досягнення запланованої мети на наступному етапі формувального експерименту; метод багатовимірності інформації або голографічних проекцій для формування об'ємного уявлення як про знання; метод орієнтації на симультанний спосіб сприйняття інформації.

Перевірка результатів дослідження майбутніх фахівців експериментальної групи довела, що відбулися статистично вагомі зміни під час формування презентаційних умінь у процесі фортепіанної підготовки, що підтверджено детальним описанням його перебігу і змісті підрозділу 3.2, динаміка яких наочно відображена у вигляді діаграм на рисунках, представлених у третьому розділі, порівнянням результатів досягнень ЕГ та КГ. Результати підсумкових вимірювань виявили позитивну динаміку формування досліджуваного феномена в майбутніх учителів музичного мистецтва ЕГ. Статистичну вартісність розбіжності між показниками в експериментальній і контрольній групах наприкінці формувального експерименту було вирішено довести за допомогою багатофункціонального критерію $=\varphi^*$, за яким підтверджено ефективність отриманих результатів.

Оцінюючи найзначніші здобутки дисертаційної роботи Чень Чень варто зазначити положення, що вказують на вагому наукову новизну. В дослідженні поставлена та вирішена актуальна проблема педагогічної науки та практики сьогодення, а саме – проблема співвідношення науково-теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців мистецької галузі до самостійної презентаційної діяльності. Своєю дослідницькою діяльністю, презентаційною майстерністю дисертантка відкриває інноваційні горизонти

навчального процесу в мистецьких підрозділах педагогічних університетів, розширює навчальні можливості студентів та художньо-естетичні шляхи сприйняття школярами шедеврів світового мистецтва.

Виходячи з аналізу представленого тексту можемо дійти висновку, що поставлена мета дисертаційної роботи в процесі здійснення дослідження досягнута, результатом є завершена кваліфікаційна наукова праця.

Вірогідність отриманих результатів дослідження обумовлена обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень; системністю дослідження презентаційних умінь, представлених педагогічних умов та методичної системи їх формування; багаторівневістю здійснення дослідження: методологічному, теоретичному, практичному; використанням адекватних предмету, завданням комплексу методів; репрезентативністю вибірки; обробкою емпіричних даних методами математичної статистики та результатами впровадження запропонованої методики в освітню практику мистецьких підрозділів закладів вищої педагогічної освіти.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертації викладені автором у 7 публікаціях, з яких 3 статі в наукових фахових виданнях Країни (одна з них написана у співавторстві: особовий внесок автора в цій роботі полягає в розробці способів творчого музикування та вербальної презентації музичного твору з метою виявлення рівня сформованості виконавсько-презентаційних умінь, виконанні основних констатувальних процедур з обробкою отриманих даних); 1 – у науковому зарубіжному виданні; 3 праці мають апробаційний характер. Таке представлення результатів дисертаційної роботи є достатнім. Кількість публікацій, їх обсяг та якість, повнота висвітлення отриманих результатів та розкриття змісту дисертації відповідає встановленим вимогам.

Спрямованість науково-практичних конференцій міжнародного та всеукраїнського рівнів, у межах яких відбувалась апробація наданого дослідження, зміст статей дисертантки, в яких розкриті основні положення дисертації та результати проведеного дослідження, повною мірою

розкривають обрану дослідницьку проблему фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зазначене дає підстави для ствердження проходження належної апробації результатів дослідження, визначення його самостійною науковою роботою завершеного характеру.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за своїм змістом і структурою вона відповідає вимогам МОН України.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному плані наступні положення та зауваження до представленої дисертаційної роботи:

1. У розділі 1 розглядаються деякі особливості теорії поетапності формувального процесу, що ми вбачаємо доцільніше подати у другому або третьому розділах.
2. На нашу думку, дисертантка представила доцільні принципові положення, зміст яких розкрито ґрунтовно та ємно. Натомість, принцип – це відправна позиція, автор використовує їх у великій кількості, 14, що ускладнює процес дослідження та сприйняття його результатів.
3. У деяких показниках критеріїв не завжди конкретизовано специфічно-музичну спрямованість оцінки досягнень майбутніх учителів музичного мистецтва. Так, другий критерій яскраво характеризує структурно-мовний зміст, натомість перший показник цього критерію виглядав би спрямованішим на музично-презентаційну діяльність, якщо відображав міру вибудовування не лише вербальної композиції, а й композиції музичного твору, або його фрагментів за умов їх застосування в матеріалі презентації. Або третій показник четвертого компонента – стосовно сформованості вольових якостей майбутнього вчителя музики, спрямованого на досягнення мети не просто виголошення інформації або міркувань, а саме демонстрації яскравої музично-виконавської інформації, яку образно представляє чуттєво-емоційний зміст фортепіанних творів.

4. Модель педагогічної дії передбачає взаємозв'язок всіх її складових, тому на рисунку необхідно вказувати двоспрямованість стрілок на відповідних схемах, які вказують цю взаємозалежність.

5. Підпис рисунку доцільно доповнювати конкретним визначенням того, що на ньому зображено: схема, модель, діаграма тощо. (Наприклад. Рис. 1).
Схема співвідношення груп презентаційних умінь із компонентами структури презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, або Рис. 3. Діаграма стану сформованості презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва ЕГ і КГ у процесі фортепіанної підготовки (другий зріз).

Зазначені побажання істотно не впливають на загальний позитивний висновок щодо оцінки дисертаційної роботи Чень Чень.

Загальний висновок

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація Чень Чень на тему **«Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»** є завершеним самостійним, ґрунтовним науковим дослідженням, яке має яскраво виражену наукову новизну та практичне значення. Подана дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) є завершеним самостійним науковим дослідженням; за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язання обраної проблеми, практичним значенням відповідає чинним вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор Чень Чень заслуговує присудження

наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки мистецтва
та фортепіанного виконавства
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

